

Maksimaalista musiikkia

Platon, joka oli kai sairaana Sokrateen tyhjentäessä myrkkymaljan, kertoo Faidros-dialogissaan, että Sokrates oli vankilassa ollessaan kertonut nähneensä toistuvasti unen, jossa häntä kehoitettiin viljelemään “runotarten taitoa”. Aluksi Sokrates oli tulkinnut unensa protreptiseksi, rohkaisevaksi merkiksi jatkaa yhä antautuneemmin filosofoimisen pyhäksi kokemaansa velvollisuutta. Kun tuomion täytäntöönpano kuitenkin sattumalta Apollon-jumalalle vietettävän uhrijuhlan vuoksi viivästy useita päiviä, Sokrates tulkitsee unensa merkityksen uudelleen; kehoituksen olikin täytynyt merkitä velvollisuutta sepittää runoutta sanan tavanomaisessa mielessä. Platon kertoo Sokrateen alkajaisiksi virittäneen hymnin itselleen Apollonille, mutta jatkaneen sitten “runoilijankutsumuksensa” täyttämistä sovittamalla Aisopoksen eläinsatuja runomittoihin. Syyttä ei Sokratesta pidetty atooppisena, vaikeasti kategorisoitavana kansalaisena.

Henricus Aristippus -nimisen oppineen tiettävästi v. 1056 “italialaisille kirjaimille” tulkitsemassa Faidon-käännöksessä Platonin eräs filosofianmääritelmä saa komean sanallisen ilmaisunsa: Aristippus kääntää tämän ääri rajoilleen saatetun runotarten taidon kaikkein suurenmoisimmaksi, valtavimmaksi musiikiksi (lat. maxima musica). Platonin kirjoituksissa tavattava asennoituminen paljon pohditun filosofian ja runouden suhteeseen onkin hämmäntävä: Platon esimerkiksi sulkisi kontrolloisi ja sensuroisi runoilua ja tarinan sepittämistä filosofien hallitsemassa ihannevaltiossaan, toisaalta samaiselta Platonilta tunnetaan myös omaa runoutta ja myyttistä kerrontaa. Tässä Platon-otteessa jopa itse filosofia tulee määritellyksi suurimmaksi runotarten taidoksi.

“..et michi taliter insomnium, quod agebam illud precipere, musicam facere, ceu philosophia quoque existente maxima musica, me profecto hoc agente. Nunc sane, quoniam causa acta erat et numinis solempnitas prohibuit me mori, visum est oportere, si utique multociens me iubeat insomnium hanc publicam musicam instituere, non incredulum esse sibi, immo facere...”

“Kuvittelin siis tuon unen kannustavan minua varsinaiseen tehtävääni, runotarten taiteiden viljelyyn, sillä onhan filosofia, jolle minä olen omistautunut, suurin runotarten taidoista. Mutta kun oikeudenkäynti oli ohi ja jumalan kunniaksi vietetty juhla siirsi kuolemaani tuonneemmaksi, ajattelin että unen kehotukset tarkoittivatkin ehkä “runotarten taitoa” sanan tavanomaisessa merkityksessä, enkä silloin saisi olla tottelematon, vaan minun olisi tehtävä niiden mukaan.”

Lähteet:

Corpus platonicum medii aevi. Ed. R. Klibansky. Kraus reprint, Nendeln/Liechtenstein, 1979.
Faidon. Platon teokset III. Suom. Marja Itkonen-Kaila. Otava, Keuruu, 1979.

Mikko Leinonen